

JAKOB KELEMINA

Ivan Grafenauer

V torek, dne 14. maja 1957, malo pred poldnem je v svojem 75. letu preminil univerzitetni profesor dr. Jakob Kelemina. To sporočilo, čeprav smo ga pričakovali, saj ga je smrt rešila dolgega, hudega trpljenja, nas je vse globoko pretreslo; vedno za nasvet in pomoč pripravljenega mentorja in ljubega, draga človeka bomo hudo pogrešali.

Jakob Kelemina se je rodil kot viničarski sin 19. julija 1882 na Vinskem vrhu pri Sv. Miklavžu nad Ormožem in je prišel šele pozno do gimnazijskega študija. Pričel ga je v Mariboru, dovršil pa skoraj 22-leten z maturo v Pulju (5. julija 1904). Germanistiko je študiral pri Schönbachu v Gradcu, kjer je 1. maja 1909 dosegel filozofski doktorat na osnovi disertacije *Zur Quelle von Eilharts (sc. von Oberge) Tristan*, ki je izšla potem z naslovom *Untersuchungen zur Tristansage* v zbirki prof. Uhla Teutonia XVI (Leipzig 1910), in pri Seemannu na Dunaju, kjer je 28. januarja 1911 opravil usposobljenostni izpit za pouk nemščine na srednjih šolah. Leta 1911 je postal suplent na gimnaziji v Novem mestu, 1914 profesor, in prišel 1919 na I. gimnazijo v Ljubljani. V tem času je dovrševal knjigo o celotni zgodovini Tristansage in, ko se je ustanovila v Ljubljani univerza, so ga na tej osnovi imenovali za docenta germanistike, še preden je bilo zaključeno habilitacijsko postopanje na zagrebški univerzi. Ko je knjiga *Geschichte der Tristansage nach den Dichtungen des Mittelalters* (Wien 1923) izšla, je postal 1924 izredni, 5. avgusta 1928 pa redni profesor germanske filologije.

O svojem znanstvenem poprišču je izjavil Kelemina (Univerza v Ljubljani, 1957, 56), da »obdeluje literarno zgodovino s teorijo, filologijo in etnografijo.« Mogel bi pa bil imenovati etnografijo na prvem mestu, saj je več ko polovica njegovih spisov, knjig (3 izmed 4), razprav in člankov (26 izmed 32), prikazov in kritik (15 izmed 37) bolj ali manj v zvezi z narodopisjem. Kot germanist je pričel kajpada s snovmi nemškega narodopisja; obravnavata jih mimo drobnih člankov tako njegova disertacija kakor habilitacijsko delo. Večina njegovih spisov pa obravnava slovensko narodopisje, kajpada ne osamljeno, ampak, kjerkoli se to kaže, v stiku z ustreznim blagom naših sedanjih in nekdanjih sosedov. Vrsta razprav in člankov je posvečenih slovenskemu ljudskemu besednemu zakladu, predvsem izposojenkam iz nemščine (ČJKZ, ČZN, SR), krajevnim in drugim zgodovinskim imenom (ČJKZ, ČZN i. dr.), zgodovinski etnografiji, n. pr. o Dudlebih na Slovenskem (ČJKZ, ČZN, GMS, Etn. i. dr.), o Gotih na Balkanu (ČZN 1927, 121; Etn. 12, 1937, 15-35). Dragocene so

posebno razprave o slovenskih pravnih starinah (GMD 14, 1933, 53-97, GMS 16, 1935, 34-60) o zgodovinskih stikih med Nemci in Slovenci v Zgor. Podonavju (Germanoslavica 1, 1931, 32-43), o slovenskih narodnih pripovedkah in pesmih pri Nemcih (Etn. 2, 1928, 90; Südostforschungen 1940, 823-31). V vseh teh številnih večjih in manjših spisih je podal Kelemina mnogo novega dragocenega, kar je po pravici poudaril že Fr. Bezljaj »Ob sedemdesetletnici profesorja Jakoba Kelemine« (SR V-VII, 1954, 275-7, pos. 277).

Poglavitno narodopisno delo Keleminovo pa so njegove »Bajke in pripovedke slovenskega ljudstva, Z mitološkim uvodom uredil Jakob Kelemina« (Celje 1930, 404 + IV str.), nepogrešljivo pomagalo vsakemu nadaljnjemu raziskovanju slovenskega ljudskega pripovedništva. Res »Predgovor« (= mitološki uvod) ne ustreza več današnjemu stanju etnološke znanosti, res prireditvev besedil pogosto ne ustreza znanstvenim zahtevam, kar mu je po pravici, pa preenostransko očital veliki Jiří Polívka (Germanoslavica 1, 1931/32, H. 1-4, str. 619 ss.; Slavia 11, 1932, 648 ss.), vendar je Kelemina tu podal prvo urejeno in vsaj glede najvažnejših snovi kar dovolj popolno zbirko slovenskih bajk in pripovedk iz vseh slovenskih pokrajin, k vsaki številki podal tudi bolj ali manj popoln seznamek slovenskih in različnih tudi še inozemskih sporednic. Tako je delo res osnova vsem nadaljnjim študijam, kar na omenjenem mestu Fr. Bezljaj tudi poudarja. Kajpada mora raziskovalec v vsakem primeru poseči tudi po prvotnem besedilu (in Keleminove hibne rekonstrukcije omeniti), pa to bi moral storiti tudi, ko bi bila vsa besedila podana popolnoma pravilno, kajpada tudi pri besedilih, ki jih Kelemina samo navaja, ne da bi jih bil priobčil. In vendar koliko mu je Kelemina s svojim urejenim izborom in s svojimi navedki vse to olajšal!

Etnološka znanost, ne le slovenska, mora biti Keleminu za to zamudno in naporno delo vedno hvaležna.

Zusammenfassung

JAKOB KELEMINA

Im Nachruf für den am 14. Mai 1957 verstorbenen Dr. Jakob Kelemina, o. ö. Professor der Germanistik an der Universität Ljubljana, werden die Verdienste des Dahingegangenen für die slowenische Volkskunde besprochen und seine wichtigsten einschlägigen Werke angeführt.